

nu als kleine straatcriminaliteit zou bestempelen, beurssnijderij, diefstal uit opslagplaatsen, uit schepen, in logieshuizen, gevallen van heling van gestolen goederen.

Wij kunnen zeker niet stellen dat het aantal dergelijke misdrijven tijdens deze bloeiperiode van Oostende uitermate sterk is toegenomen. Tussen 1782 en 1794 waren er slechts 40 gevallen te signaleren. Het stadsbestuur zorgde er voor, door het uitvaardigen van strenge straffen, allerlei vormen van diefstal te voorkomen en te beteugelen, uitgaande van het principe, dat diefstal of poging tot diefstal, "niet lijdelyck en was in eene stadt van reghten ende goede policie zonder condigen straffe".

Vreemde bedelaars, veelal beschouwd al potentiële dieven, werden opgepakt en uit de stad verwezen. Tussen sept. 1784 en sept. 1785 werden aldus 137 sukkelaars uit de stad gedreven. Degene, die ondanks verbod toch naar de stad terugkeerden en het wat te bont maakten zoals de 24-jarige BELLONI uit Livorno die "had begaen differente excessen zoo van trecken van messen, slaen en stooten differente persoonen" werd in april 1789 veroordeeld om "aen het pillori gestelt te worden geduerende eene uere met een opschrift op de borst draegende, vagebond". Bovendien werd hij voor 6 jaar uit de stad verbannen.

Wie van diefstal verdacht werd zonder duidelijk bewijs van schuld werd onmiddellijk uit de stad gezet. Dit overkwam in juni 1788 een 27-jarige jood uit Amsterdam, Alexander JOSEPH, verdacht juwelen te hebben gestolen in het hotel "Cour Impérial" van Denis NEVEU op de Z.W. hoek van de Kapellestraat en de Ooststraat. In februari 1789 werd Jos. JAWSON uit Scarborough "hoogelyck suspect van begaene diefte sonder dat het mogelyck was hetselve te proberen" veroordeeld om "met het pakketboot promptelyck naer Engeland te vertrecken en hem te interdiceren van hier weder te coomen".

Voor zeelui in geldnood, voor jongeren op de dool waren de kookhuizen bezuiden de eerste handelsdokken en het kookhuis ten W. van het klein entrepot van de vroegere Oost-Indische Compagnie de aangewezen verzamelplaatsen. Hier konden zij wat etensresten bekomen en in de warmte van uitdovende vuurhaarden de nacht doorbrengen. Hollandse agenten, die dit wisten trachtten uit die marginale groep, mensen te ronselen om in dienst van de Nederlandse O.I. Compagnie te gaan varen. Om bendeforming te voorkomen hield de magistraat er razzia's. Begin november 1784 b.v. had de balliu "by nachte uyt de kookhuysen uytgehaelt de naervolgende vagebonden dewelke nog seer jong om soo te seggen naekt ende bloodt sy nae alle gedachten geneerden met te steelen immers daer soo daenig leefden dat het te vreesen dede dat sy in de deugnieterye opwassen- de van quaet tot erger en zelfs tot eene schandaleuse doot stonden te comen indien daer inne niet en wierde voorsien.

Louis DE KONINCK	uit Wortegem
Jos. WERNAER	uit Brugge
Jos. ZEGERS	uit Bertzele
Jos. WALSBACH	uit Luxemburg
Johannes PANNAU	uit Damme
Bern. GILBERT	uit Gent
Jan Maevelt	uit America
Pr. Fr. VAN DEN BUSSCHE	uit Oostende

De wethouders veroordeelden deze acht jongeren "hun alle in echte- nisse te doen geeselen door de officieren van den heer Balliu ter discretie van schepenen en t' eynden dies aen de vyf eerste

te ordonneren dese stad te ruymen". Zware straf, die op 10 november 1784 werd uitgevoerd.

Een ietwat gelijkaardig geval deed zich voor in september 1791. Twee Hollandse visserskinderen en een 15-jarige Oostendse jongen, Joseph DASPE, werden opgepakt op beschuldiging van diefstal op de werf van DENYS. De Hollandse jongens beweerden onschuldig te zijn. De Oostendse jongen bekende diefstal te hebben gepleegd. Naar het oordeel van de wet sproten deze misdrijven voort "als doordien deselve jongelingen ledig en sonder werken langs de Kaye liepen en ten sy men hun tot het werken bragt het te vreesen deed dat sy van quaet tot erger soude comen". De Hollandse jongens werden vrijgelaten op belofte van hun ouders "deselve met hun op hunne visscherschaloupen mede te nemen en tot de vaert te brengen". Toch werden zij veroordeeld om "dry daegen te waeter en te brood te doen peniteren". Aan de ouders "sal wesen geordonneert van beter op hunne kinderen te waeken en hun tot het werk t'zy by middel der vaert t'zy andersins te brengen". De Oostendse jongen werd heel wat harder aangepakt. Hij had zijn moeder verloren en was door zijn vader die "van slegt gedrag is en van Brugge met eene visscherschaloupe vaert sonder ergens fixe domicilie te hebben" aan zijn lot overgelaten. De wet veroordeelde deze jongen om "den selven in gevangenis te interventie van het officie en ten overstaen van schepenen commissarissen van de weke t'hunder discretie met scherpe roeden tot den bloede te doen geeselen daer t'eynden hem in civile gevangenis te houden tot dat hy op eenig schip tot eenige lange reyse gedestineert sal wesen besteed t'sy als joenge ofte andersints waertoe hy capabel sal gevonden worden om hem dies tot het werk gewent te maeken en hem de weg te openen om in het toecommende in eere en deugt syn brood te connen winnen sullende de capiteyn BAUER (van Hongaarse afkomst) alhier op de Oost-Indien een schip uytreedende aensogt worden denselven joengen op het schip te placeeren en d'heeren armmeesters om hem op nota de cleederen die hy tot syne uytrustinge noodig heeft te besorgen om die op syn retour van syn gewonnen maendgeld afgehouden te worden"

Wie op heterdaad op diefstal werd betrapt kon er op rekenen aan de schandpaal te worden geklonken met het gestolen goed om de hals en uit de stad, het graafschap Vlaanderen of zelfs uit de Oostenrijkse Nederlanden te worden verbannen.

De 34-jarige Bruggeling, Joannes MAES, die tijdens "de vrye foire uyt een craem over het stadhuys een swarte velour en coton broeck" wegnam werd op 14 juli 1785 veroordeeld om "een halve ure gestelt te worden aen het pillori met de velour ende coton broeck op syne borst". Hij werd daarenboven voor 4 jaren uit de stad verbannen.

Een Engelsman uit de provincie Kerry in Ierland, die beschuldigd was uit het huis van kapitein KLINCKAERT in de Kleine Kerkstraat een Hollandse kaas te hebben gestolen en uit het huis van ATSON in de Weststraat een broek te hebben weggenomen werd veroordeeld om een uur aan het pilori te worden geklonken "met het opschrift op syn borst broeck- en kaesdief" en om uit de stad te worden verbannen voor 4 jaar.

De 26-jarige Joannes CLAEYS, die op het Sas-Slijkens woonde, en aangehouden was "met een stuck swynevleesch van circa 19 pond hetwelke hy had gestolen in de winkel van den swyneslaeger VAN DE WEGE en suspect daer vroeger eene hamme en ander swynevleesch te hebben gestolen" werd op 25 juni 1787 veroordeeld "om gestelt te worden aen het pillori deser stede ende aldaer ten toone te

te blyven staen met het gestoolen vleesch aen den haels soo lange de wet sal wesen vergadert". De toegang tot de stad werd hem voor de duur van 3 jaar ontzegd.

Uitzonderlijk sprak de wet soms ietwat mildere straffen uit. Ludovicus LAMBRECHTS, die pas sinds een jaar uit het Correctiehuis van Gent was vrijgelaten en "sig alsnu andermal begonst te bemoeien met steelen tot soo verre hy had moeten bekennen dat hy onlangs van den bleek op het kerkhof hadde ontweert een slegt hemde om reden soo hy seyde geen en had om aen te doen" kreeg op 22 april 1785 te horen "drie weken te waeter ende te brood gecolliqueert te worden in het blokkot met de boeyen aen handen ende voeten". Blijkbaar hadden de wethouders zich laten verwurmen met de geringe waarde van dit "slegt hemde" en de meer dan armoedige omstandigheden waarin de beschuldigde zich bevond.

Ant. ROELS, die in de avond van 31 augustus 1791 van een Engelsman een "silvere sakorlogie" had gestolen werd op 27 juni 1792 "gecondemneert gebannen te worden voor drie jaeren uyt de stad ende jurisdictie ende vier uren in het ronde aennemende zijn lange detentie voor gedeeltige straffe".

Bij belangrijke diefstal werden vanzelfsprekend zwaardere straffen uitgesproken, o.a. openbare geseling op de Grote Markt, wat altijd een massa kijklustigen op de been bracht. Ook vrouwen werden aan die straf onderworpen.

Een achttienjarige jood, Abraham HERTOOGH, afkomstig uit Amsterdam en pas begin juli 1784 te Oostende aangekomen wist niet van wat hout pijlen te maken. Hij "geneerde zich met Oost-Indische- en zyde neusdoeken te vercoopen de gonne hy alhier van andere kraemers heeft gekogt". Op 8 juli 1784 tijdens "de foire gehouden in de Beurse onder het stadhuys" poogde hij van een man uit Jabbeke, een zekere Jacobus VAN DE SANDE, geld te ontfutselen maar werd door de militaire wacht opgepakt en in de gevangenis opgesloten. Hij werd ook beticht de geldbeugel met 60 kronen te hebben gestolen van de 70-jarige landsman uit Stene, Jac. VAN DE WOESTYNE. Op 1 februari 1785 werd hij veroordeeld om gesteld te worden "op het schavot voor den stadshuyse ende aldaer gegeeselt te worden met scherpe roeden tot den loopende bloed ter discretie van schepenen" en uit ons land te worden verbannen voor 30 jaren.

Een achttienjarig meisje uit Oostduinkerke, als meid in dienst bij J.B. BOUDUIN in het Voorgeborchte werd omwille van diefstal op 2 februari 1785 veroordeeld om "op het schavot onder eene galge met het strop ofte den bast aen den hals gefustigeert ende gegeeselt te worden met scherpe roeden en het opschrift 'Domestiquedie-vegge' te dragen". Bovendien werd zij voor 20 jaren uit de Oostenrijkse Nederlanden verbannen.

Wanneer wij nu nagaan welke personen het waren die moeilijk het onderscheid konden maken tussen "mijn" en dijn" moeten wij vaststellen dat het in hoofdzake ging om vreemdelingen die sinds korte tijd te Oostende waren aanbeland. Zeker ook soldaten en Oostendenaars waren bij diefstallen betrokken, vooral dan bij heling en doorverkoop van gestolen goederen. Het waren in hoofdzake jongeren, die uit nooddrift op dieverijen waren aangewezen. Echte beroepsdieven kwamen er onder hen weinig voor.

Uit de hierboven behandelde gevallen blijkt duidelijk dat de magistraat korte metten maakte met dieven. Probatie kende men nog niet. Langdurige gevangenisstraffen in de plaatselijke kerker werden

niet uitgesproken. Met zware lijfstraffen als afschrikwekkend voorbeeld en met verbanning werd de stad min of meer op efficiënte manier van ongewenste elementen gezuiverd. In een stad met een bloeiende handelsvaart, waarin niettemin toch nog veel, dikwijls onbekende, ellende heerste was er voor vagebonden en dieven nu eenmaal geen plaats.

De tijdsomstandigheden waren in deze periode ook bijzonder gunstig voor wie interesse had voor het openen van herbergen en prostitutiehuizen.

Reeds in 1772 trof men te Oostende 92 herbergen aan. Een huis op tien werd als herberg uitgebaat. Om wildgroei aan drankgelegenheden tegen te gaan weigerde de stad vanaf 1 mei 1772 het openen van nieuwe herbergen toe te staan. Van deze afwijzende houding moest de stad afzien toen Oostende door vreemdelingen werd overrompeld tijdens de Amerikaanse Vrijheidsoorlog. In het kader van een liberaliserende economie verplichtte de regering de stad op alle aanvragen tot het openen van nieuwe herbergen in te gaan op voorwaarde dat de aanvragers poorters waren van de stad en van goed zedelijk gedrag. Wat dit laatste betreft vroeg de regering niet te veel eisend te zijn "sans y mettre une rigueur qui dégouterait les étrangers". De stad verzette zich halsstarrig tegen deze maatregelen en liet opmerken dat het aantal herbergen zo was toegenomen dat zij "n'était plus fréquentés et les cabaretiers ne plus à même de gagner de quoi subsister... tous les étrangers devenus à tenir cabaret et ont finis par tenir une maison suspecte". Thomas DE GRYSERRE steunde de stad hierbij en liet op 26 juli 1784 aan de Geheime Raad weten "que dans toutes les villes bien policées doit être circonstrite l'abondance de ces cabarets et tavernes qui a toujours facilité, la crapule, la débauche et le libertinage, qu'il n'est pas si petit gargosier et vendeur d'eau de vie qui ne qualifie aujourd'hui sa tres mince taverne d'hotellerie et d'auberge". Niets mocht echter baten. Alwie een herberg wou openen verkreeg hiervoor de toelating. Hoeveel herbergiers aangesloten bij de nering der vrije herbergiers er in die periode te Oostende waren is niet te achterhalen. Het cijfer zal wel de 120 hebben overschreden. Hierbij moeten nog een aantal zogenaamde onvrije herbergiers gerekend worden die zonder neiringsrecht, noch accijs te betalen, drank konden verkopen ver beneden de prijs die de vrije herbergiers voor consumpties vroegen. In een protest van de deken en een van de neiring der vrije herbergiers tegen deze oneerlijke concurrentie in september 1787 bij de magistraat ingediend, gaven zij de lijst op van 55 herbergiers die "in het zwart" een aardige stuiver konden bijverdienen. Rond de militaire kwartieren waren er niet minder dan 22 clandestiene tapperijen. Rond de Westmolen telde men er 6, in de Langestraat 8. Zelfs in de Lijnbaanstraat trof men er 8 aan.

Heel wat herbergen schakelden ook over naar een meer winstgevende activiteit. Het werden bordelen en "suspecte huysen".

In een haven- en garnizoenstad was het normaal dat men er "huysekens van plezier" aantrof. Oogluikend stond het stadsbestuur het bestaan van "huysen van prostitutie en débauche" toe voor zover deze niet in de buurt van kerken, kloosters, openbare gebouwen of op marktpleinen en voorname straten waren ingeplant. Deze speciale tehuizen rezen dan ook vooral aan de stadsrand op, in de buurt van de stadspoorten. Aan de Westpoort waren er huizen te vinden voor minnespel, in het begin van de Langestraat, huidige Madridstraat en langs de Torhoutsesteenweg. Aan de vroegere Kaai-

poort vond men ze, evengoed op de Visserkskaai als in de Kleine Kaaistraat en in de Leugenaarsstraat of langsheen de Jozefstraat tussen het Kerkhof en de Kaaistraat.

In een bijdrage, gepubliceerd in Ostendiana III, weet dhr. DANHIEUX ons te vertellen dat naar gegevens door de plaatselijke geestelijkheid aan het Bisdóm overgemaakt, Oostende reeds in 1783 47 ontucht-huizen telde en die te vinden waren "non seulement dans les endroits à l'écart mais au centre et dans les meilleures rues de la ville". Met een zekere permissiviteit was de stad van haar vroegere politiek afgeweken en had het bestaan van huizen waar "lichtmeisjes" of "filles de plaisir" zich ophielden in het stadscentrum getolereerd.

Wij kunnen zeker niet beweren dat de stadspolitie systematisch jacht maakte op hen die ontuchthuizen openhielden of op vrouwen die "een alderschandaleus ende gedebaucheerd leven leyden". Wel werd er van stadswege opgetreden tegen vrouwen die vroeger reeds omwille van hun aanstootgevend gedrag uit de stad waren verdreven geweest, tegen bordelen waar te veel lichtekooien hun charmes te koop aanboden of die oorzaak waren van "meenigvuldige clachten van gebueren over het ontugtig, buytenspoorig en schandaleus leven der publyke vrouwspersonen sig aldaer ophoudende alsmede over het storen der publyke ruste by het te laet openhouden van dese huysen, de kivagien en gevegten daer uyt resulterende" of ook tegen pooiers, die hun animeermeisjes al te hard aftroefden.

Op 16 augustus 1784 werden bij een razzia op "ontuchtig vrouwvolk sonder aveu bevonden in quade huysen in het Voorgeborgte buyten de Westpoort" bij M. Ther. VERSTORME, We. Benoit RAYÉ, afkomstig uit Poperinge, de hiernavolgende vrouwen aangehouden :

Coleta NEVIANT, uit Staden, 17 j., in 1783 nog meid in "de Hert" in de Weststraat.
Marie Cath. RAYÉ, 17. j., geboren te Assenede, dochter van de barhoudster.
Anna Christina HALLEBOUT, 21 j., uit Ekkergem.
Dirikje SAGWEIN, 34 j., huisvrouw van stuurman Harry BESEMER.
Catharina BENS, 33 j., uit Boulogne.
Gritie WILLEMS, 29 j., uit Leuven.
Marie Joanna DE GROOTE, 19 j., uit St. Margriete.
Christina Constantia HOSTEN, 16 j., uit Klercken.

Allen "slaepende bevonden by een ongelyken persoon".

In de nacht van 24 op 25 september 1784 werden uit het huis "Den Swarten Beer" bij We. N. BEENE gehaald :

Catherine ILQUE, 23 j., uit Sens.
Henriette BOUCHERIE, 29 j., uit Delemont.
Ursula EDONET, 22 j., uit Douai.
Marie Christine HUBERT, 20 j., van het Sas-Slijkens.
Isabelle GEPARTS, 19 j., uit Gistel.

Uit het huis bewoond door de "Soogenaemde Magdelaine" :

Catherine TURLLOT, 33 j., uit Roubaix.
Louison DAMOISEAU, 19 j., uit Douai.

Uit het huis van "Cromme Pit" in de Strontstraat (Kleine Weststraat) :

Madeleine SAMILLION, 29 j., uit Erpion.

De Weststraat was in deze jaren een der voornaamste straten van de stad geworden waar vooraanstaande Engelse firma's zich hadden gevestigd. Een tweetal volkse café's waren er wel te vinden :

de "Oostindievaarder" op de Z. hoek van de Langestraat nu Madridstraat en de Weststraat en de herberg "De Drie Matrozen", op de Z. kant van de Weststraat, twee huizen ten W. van de Kerremelkstraat nu Christinastraat. Vanaf eind december 1791 werden deze laatste aan een Engelse handelaar verhuurd en niet meer als herberg uitgebaat. Op de O. hoek van de Kerremelk- en Weststraat had men de "Hostellerie, Den Koning van Vrankryk" die eveneens rond 1790 werd opgedoekt.

Het Hospitaal was geflankeerd door twee voorname herbergen. Aan de O. kant, recht uitgevend op de Hertstraat, lag "Den Hert", die een burgerlijk braaf "cabaret et auberge bien servie" bleef. Op de W. kant stond "Het Vrije", dat via hotel tot luxehoerekot evolueerde vooral bestemd voor een Engels cliënteel. In 1783 nam een Engelsman, Guill. LEWIS, reeds eigenaar van het "Engels hotel" op de hoek van de Groentenmarkt en de Kapycijnenstraat, de uitbating van "Het Vrije" over en gaf er eveneens de naam "Engels Hotel" aan. In mei 1784 nam de Engelse Mary COLLINS het "British Hotel" over. In 1785 ging de zaak over in handen van het Engelse duo Mary GADDES - Sarah SMITH, die het gebouw onder de benaming "Het Wit Huys" tot een luxebordeel inrichtten, waarin in hoofdzake Engelse lichtekooien hun charmes aan een kieskeurig internationaal publiek aanboden. Een negatieve reactie van buurtbewoners bleef natuurlijk niet uit.

In juni 1785, bij een huiszoeking uitgevoerd op bevel van de stads-overheid naar "ontugtig en schandaalgevende vrouwspersonen werd aldaer bevonden de naer te noemen ligte vrouwspersonen dewelke sy alle hebben gedaen bewegen in echtensisse".

Marie GADDES, 22 j.,	geboortig van Engeland
Sara SMITH, 23 j.,	" " Engeland
Helena BLACK, 21 j.,	" " Engeland
Sara JEPMAN, 20 j.,	" " Engeland
Isabella GEEPAERTS, 20 j.,	" " Gistel
Catharina Hubert, 21 j.,	" " Sas-Slijkens
Marie Joanna WILLEMS, 17 j.,	" " Brugge
Joanna VAN HAUTEGEM, 22,5 j.,	" " Brugge
Thérèse DEVOS, 18 j.,	" " Brugge
Marie Françoise FLAMENT, 19 j.,	" " Duinkerke
Henriette DE L'ALLEU, 28 j.,	" " Namen

De vier eerste dames werden tot 3 dagen gevangenis veroordeeld en hadden 4 dagen na hun vrijlating de stad verlaten. De vijfde, zesde en achtste werden nog beter verzorgd. Zij werden "publykelyk onder het geluyt van trommel ende fluyte uyt de stad geleid". De zevende, negende en tiende werden veroordeeld om 3 dagen te water en te brood in de gevangenis door te brengen en nadien uit de stad te verdwijnen. Alleen de elfde werd vrijgelaten maar moest ook uit de stad weg.

Lange tijd zal deze selecte bar wel niet gesloten geweest zijn. Men kon toch moeilijk de dynamische Engelse kolonie van de stad ontstemmen door haar erotisch frivole stoeipartijtjes te ontzeggen.

Bij het speuren naar twee deernen die al ettelijke malen uit de stad waren verbannen en toch naar de stad bleven terugkeren trof de politie deze op 27 juli 1786 niet bij GADDES-SMITH aan. Wel vond men er de 21-jarige Eugenie DELCOURT uit Straasburg die ook reeds "vroeger de stad was ontzeyt". Zij werd veroordeeld om "het hair van den hoofde afgesneden te worden en de stad en haer jurisdictie binnen de 24 ueren te ruymen met interdictie van aldaer we-

der te keren op peine van pilorisatie". Met een kaalgeschoren hoofd zou deze meid wel enkele maanden uit de stad wegblijven. GADDES-SMITH kregen te horen dat zij "moeten in 't corte hun herberg sluiten".

Van herbergsluiting kwam weinig terecht. GADDES-SMITH kregen zelfs de toelating van de stad om tijdens de Vastenavondperiode van 1787, drie bals in te richten in het "Wit Huys". Tussen de bordeelhoudsters en de stad bleven er echter moeilijkheden bestaan. In 1791 maakte Mary GADDES opnieuw voor enkele maanden kennis met de "civiele gevangenis". Eerst eind april 1793 verdween dit illuster geworden Engels gezelschap definitief uit de stad. Met hun vertrek zullen de oudjes van het Godshuis en de zieken van het Hospitaal wel wat stillere uren hebben gekend.

Op de W. zijde van het "Wit Huys" bestond er tot midden maart 1786 een tweede bordeel, ook uitgebaat door een Engelse dame, nl. Elisabeth PRICE. Baljuw J.B. SCHOTTEY was zo onbesuisd geweest dit huis aan PRICE te verhuren. Midden maart 1786 verliet zij dit kot, zonder huur te betalen, noch sleutels af te geven, het huis achterlatend in "schandaleuse staet". Zij trok eerst voor enkele maanden naar "Den Admiraal van Vlaenderen" en vestigde zich nog vóór de zomer 1786 in de Langestraat, waar zij "Het Blauw Anker" runde.

Een tweede zone van herbergen met gelegenheidsbordelen en vast erkende hoerekoten trof men in de Lange- en aanpalende straten aan.

Officiëel waren het afspanningen met stallingen en wagenkoten zoals "De Gloeyende Oven", "De Papegaai" en "De Pantoefel" of gelagzalen voor feestelijkheden van de neiringen zoals "Het Hof van Plaisance" of kleinere tavernes voor passanten en soldaten.

Twee echte bordelen stonden op de N. kant van de Langestraat tussen de Brede Steeghersstraat of Louisestraat en het Posthuysstraatje of Sint-Niklaasstraat, nl. "Het Blauw Anker" en "Den Keyzer" of "Het Gouden Hoofd". Deze laatste was op de O. kant geflankeerd door een wat rustigere herberg "Het Wit Paard", dat op de hoek van de Sint-Niklaasstraat gelegen was, bezuiden "De Trompetter".

Wij kunnen ons best voorstellen dat omwonenden zoals de Postmeester BOWENS en Engelse en Nederlandse negocianten die er hun woning of burelen hadden weinig opgetogen waren met de nabijheid van tehuizen waar lawaaijerige, weinig aanbevelenswaardige, lieden zich bevonden.

"Het Blauw Anker" was eigendom van brouwer Jac. LOOSEN. Op 23 januari 1784 verhuurde hij deze herberg voor 3 jaren aan Mary MANNINGS, die tot dan toe een kotje had uitgebaat aan de Vismarkt. Zolang bleef zij niet in de Langestraat wonen. Zij nam haar intrek in "Den Admiraal van Vlaenderen". Vanaf 1 mei 1786 verhuurde LOOSEN zijn huis aan een zekere Jonathan SHAW, "Engelsman van natie" voor de duur van 1 jaar. In feite vestigde Elisabeth PRICE zich in dit huis en installeerde er een alom befaamd bordeel. In de nacht van 27 op 28 juli 1786 kreeg zij echter de politie op bezoek. Na heel wat kloppen en dreigen opende PRICE de deur van haar bordeel. De politie vond binnenshuis alleen de weerdinne, een knecht en een meid. Bij nader toezicht ontdekten de gerechtsdienaren echter "dat een deel vrouwspersonen hun versteeken hadden in het nevens ledig staende huys van sieur SCHAEKEN, dewelke sy over den meur langst waer sy van den huyze van Miss PRICE in het selve waeren overgegaen". Men vond er 7 vrouwen die met de 27-jarige

PRICE naar de kerker werden geleid. Het waren :

Marie COPPIETERS, 20 j.,	geboren te	Beernem
Isabelle COPPIETERS, 19 j.,	"	Beernem
Joanna COPPIETERS, 18 j.,	"	Oedelem
Marie PIERCEN, 23 j.,	"	Londen
Anne REDWOOD, 25 j.,	"	Dover
Marie HIL	"	Londen
Marie WAY, 17,5 j.,	"	in Schotland

De eerste drie vrouwen die vroeger al ettelijke keren om hun on-tuchtig leven waren opgepakt geweest en verbannen, kregen de tradi-tionele straf voor dit vergrijp nl. "om het hair van den hoofde afgesneden te worden". Allen werden uit de stad verbannen. PRICE kon onmiddellijk haar bordeel sluiten en had ervoor te zorgen binnen de 8 dagen de stad te hebben verlaten.

Doch eens te meer toonde de stadsoverheid ruim begrip voor het beroep der hoerenweerdinnen. Op het voornemen van PRICE "geen logies meer te geven aan vrouwspersonen" kon zij haar bordeel op 21 september 1786 heropenen en blijven uitbaten tot begin juni 1788. Jac. LOONES verhuurde dit huis dan aan de herbergier Henri MERTENS en in 1792 aan de winkelier Fr. BONNEL. Dit was meteen het einde van het bestaan van het bordeel.

De herberg "Den Keizer" of het "Gouden Hoofd" gaf aan de politie heel wat hoofdbreken. Het huis was niet alleen een bordeel maar ook een contactplaats voor dieven, helers en allerlei onguere ele-menten. Nu en dan werd er duchtig gebakeleid. "Het Gouden Hoofd" groeide vooral tot bordeel uit wanneer de 35-jarige Fr. FAUCONNIER, uit Brussel afkomstig, de uitbating ervan in 1788 in handen nam. In 1791 kreeg hij moeilijkheden met het gerecht omdat hij twee animeermeisjes duchtig had afgetroef en deze meisjes klacht tegen hem hadden neergelegd. Om de toenmalige toestanden in de prostitu-tiewereld te illustreren en op het bestaan van vrouwenhandel te wijzen geven wij hieronder enkele uittreksels op uit het vonnis tegen FAUCONNIER uitgesproken.

"Omdat gy, Fr. FAUCONNIER, zeeman ende herbergier van professie, ...van ledent ende gedeurende drye jaeren alhier in uwe herberge gehouden hebt een huys van prostitutie en debauche in hetwelke gy diffrente joenge meyskens hebt weten op te houden ende te bewe- gen tot eene schandaleuse ende infame commercie ten pryse van geld in u faveur om den eerstcommende ende degonne uwe herberge frequenteerden dat om altyd u huys voorsien te hebben van diergely- ke ontugtige vrouwspersonen en joenge meyskens gy u dickmals soo vervoordt hebt van om soo te seggen de selve te coopen van andere slegte personen diergelyck ontugtig huys houdende om t'uwen huys ende herberghe hun gedeeltelyck t'uwen proffyte te prostitue- ren aen den eerstcommende tot sy dese infaeme commercie genoegsaem souden gewonnen hebben om u te voldoen over het gonne gy voor hun betaelt aen de gonne van wie gy die had afgekocht ende het gonne sy aen u schuldig waeren geworden over hunne taefelkosten en over de by u aen hun geleverde ofte voor hun gekoghte kleederen om hun bekwaemer te maeken de jongheyt tot de debauche aen te locken waerdoor sy soodaenig in u bedwang waeren dat sy hun van de debauche niet ligtelyk conden ontrecken vermits sy raer of noyt genoegsaem wonnen om hunne schuld die daegelyckx aengroeyde tenemael te voldoen en by dies uyt u infaem huys sigh niet conden retireren tensy om over te gaen naer een diergelyke ander die hunne schuld aen u wilden betaelen.

Dat gy op dien voet onder andere van de so genaamde ST. LÉGER nu van dese stad vlugtig hebt overgenomen of aangekocht eerst seker Philippine BRUNET geboortig van Duquesne in Henegouw, oud omtrent 19 jaeren ende ten tweede seker Marie LEFEBURE, geboortig van Duynkerke, oud omtrent de 20 jaeren, voor de eerste van welcke gy betaelt hebt vier croonen en voor de tweede twee croonen en ses schellingen, immers soo veel sy beyde aen de gemelde ST. LÉGER schuldig waeren insgelyckx op de expresse conditie ende last van t'uwen huuse ende herberge sigh gedeeltelyck t'uwen proffyte aen den eerstcomende ten pryse van gelde by y gedetermineert te prostitueeren gelyk sy met uwe wete ende kennisse gedeurende de ses à seven weken hebben gedaen dat het u niet en heeft vergenoeght de selve tot de prostitutie te leveren nemaer nogh daerboven hebt bestaen de selve twee vrouwspersoonen op de alderfutilste pretexten diffrente maelen te slaen ende qualyk te traiteren...dat gy voorders verdaght syt de selve Marie LEFEBURE te hebben willen verkoopen ofte over te laeten aen sekere Bruggeling midts hy soude betaelt ofte geresitueert hebben het gonne sy aen u ten tytel voorschreeven schuldigh was om tot Brugge haer gedebaucheert leven ook te continueren dat het te gelooven doet gy sulks soude geexecuteert hebben waer het saeken sy de courage niet had gehad van uwe dreygementen te misaghten".

Op 27 december 1791 werd FAUCONNIER veroordeeld om "getransporteert te worden naer het Provinciael Corretiehuys van Vlaenderen binnen Gend ende aldaer voor den termyn van vier ahtereen volgende jaeren opgesloten ende gedetineert te worden om gedeurende den gemelden termyn in het selve te werken benevens de verdere gedetineerden". Het bordeel werd vanaf 1792 uitgebaat door de vrouw van FAUCONNIER, Marie MALDEGHEM. Maar deze werd in oktober 1793 "om haar gederangeerd leven" voor twee jaar opgesloten in het "huys van beternisse" bij We LAGAST te Brugge. Op aandringen van haar oude grootmoeder en van haar zuster werd zij eind april 1795 vrijgelaten. Intussen had de 37-jarige Arn. GEERKENS, geboren te Munsterland, de zaak overgenomen. Deze bekende pooier, die ook de "St. Arnoud" in de Kerremelkstraat als bijhuis betrok, geraakte betrokken bij diefstal, heling en fraude en werd na geseling op het schavot voor het leven uit ons land verbannen.

Een derde stadsgebied dat om zijn weinig aanbevelingswaardige herbergen en ontuchthuizen als rosse buurt was bekend lag omtrent de vroegere Kaaipoort. Aan de Visserskaai stonden een reeks herbergen als "maison peu honnêtes" beschouwd. Op de Z.W. kant van de vroegere Kaaipoort waren het "De Kroon" en "De Stad Antwerpen". Op de N.O. kant, "De Fortuyne" en verderop voorbij de Oude Pakhuizen "De Corvette" of "Cavette" of "The Ship Tavern" ook "De Zwaan" genoemd en later "Het Witte Huis". Nog verder op, langs de stadsgracht lag rechtover het Pompegat een herberg pas in 1792 tot stand gekomen en later uitgebreid tot het "Geel Huis". Nog verder langs de weg naar de Vuurtoren, op de Z. kant geflankeerd door het "Pomphuysje" stond een pakhuis tot herberg omgebouwd dat na het Frans Bewind de "Brittania" en de "Verrekijker" zou worden genoemd. Bezuiden het Pompegat, bijna aan de geul had men nog "Den Zwarten Leeuw" die later "The Hope" werd. Nagenoeg in het midden van de Visserskaai lag "Het Waterhuis", waar scheepsbemanningen en begoede burgers o.m. drinkwater, aangevoerd uit de Oostendse Vaart konden aankopen.

De Visserskaai was een levendige, rumoerige pleisterplaats voor zeelui, vissers en hun vrouwen, visopkopers, passanten en repassanten tussen de stad en de Pompe of veer naar de overkant van de geul.

Niet minder druk was het langsheen de straatjes, die op de Z. kant van de Kaaistraat uitgaven. Veelal waren er hier kleinere herbergen gevestigd, soms aan elkaar gerijgd, zoals tussen het kerkhof en het Paviljoen der Genie, waar van W. naar O. uitnodigende uithangborden bengelden boven de gelijkvloerse verdieping, "De Wapens van Zweden" of "De Stad Londen", "De Gouden Poorte", "Den Koning van Zweden", "De Vos".

De Z. kant van de Kleine Kaaistraat, nu P. Pypestraat, was afgezoomd door kleine pakhuizen. Alleen op de hoek van de Kaaistraat bevond zich een herberg "De Basseville van Duynkerke", later tot de "Zeemeeuw" omgedoopt. Op de N. kant trof men de "Arke van Noë" aan van L. DHIET, het overbekende "Kasteel van Doveren" en op de hoek van de Sint-Franciscusstraat de ruime herberg "Het Hollandse Schippershuis" opgezocht voor tijdelijk logies door scheepskapiteinen.

Te midden op de O. kant van de Kaaistraat, tussen de Leugenaarsstraat, nu Ooststraat, en de Kleine Kaaistraat lag "De Geuzenkerke" of "De Stad Rotterdam". Op de N.W. hoek van de Leugenaarsstraat en de Sint-Franciscusstraat prijkte "Den Admiraal van Vlaenderen", die onder de kundige leiding van de reeds bekende Engelse maquerelles, MANNING en PRICE, een druk bezocht bordeel werd.

Dat er in deze volkse, woelige wijk door zeelieden pas aan wal gekomen na een lange zeereis, duchtig geboeleerd werd, dat er bij braspartijen soms harde klappen vielen of messen werden getrokken zal niemand verwonderd doen opkijken.

De politie vertoonde zich hier zelden. Geschillen tussen zeelieden of vissers werden onder elkaar opgelost zonder tussenkomst van pakkemannen. Trad de politie wel op dan was het met de steun van de militaire wacht. We kennen slechts één geval waarin de politie ingreep en dan alweer tegen een Engelse bordeelhoudster. Eind 1785 werd Susanne DIDHAM, die "De Stad Londen" openhield om "haar slecht gedrag ende het openhouden van een oneerbaer huys alsmede de gedeurige gevechten, troubles en oneenigheden thaeren huys geschiet" samen met drie Engelse deernen, Anna en Rebecca REDWOOD en Marguerite LADLELAN aangehouden, na tussenkomst van de militaire wacht, en uit de stad verbannen.

De hierboven aangehaalde prostitutiehuizen waren zeker niet de enige die men te Oostende aantrof. Er waren er nog, bij name bekend zoals "De Cupido", ergens in de Kerremelkstraat, of "La Belle Bourbonnaise", die niet te localiseren valt of andere, waarvan ons alleen de namen van de verbannen pooiers bekend zijn.

Uit een rechtsgeding aangegaan tegen de barhouder van "La Belle Bourbonnaise", weten wij dat deze in 1789 een 16-jarig meisje uit Nevele, Catherine JUBERT, afgekocht voor 4,5 Kronen van Thérèse TOULOUSE. Deze laatste hield een bordeel open in de Brede Steeghersstraat rechtover de Hoge Wacht, huis dat aan de Z. kant paalde aan een koffiehuis op de N. hoek van de Apestraat, nu Brabantstraat gelegen en dat in de Franse tijd "Le Grand Café" genoemd werd.

Wanneer wij de herkomst van de "lichtmeisjes" nagaan, die hier tegen de lamp liepen dan stellen wij vast dat er onder hen geen enkele afkomstig was uit Oostende. Waren de Oostendse vrouwen en meisjes dan zo zedig of was de politie tegenover het lichtzinnig vrouwvolk zo tolerant? Een afdoend antwoord valt er op die vraag niet te geven. Toch willen wij aanhalen dat bij een volkstelling gehouden in 1807 er op de 20 gerecenseerde publieke vrouwen er 15 waren uit Oostende afkomstig. In 1814 waren er 13 Oostendse

vrouwen met hoofdberoep "Fille de plaisir" op een totaal van 37, die zoals men te Oostende zei "met hun conte lieten spelen".

De houding door de stadsoverheid aangenomen t.o.v. het prostitutieprobleem was zeker niet zo doortastend als de vervolgingen ingespannen tegen dieven en helers. Lichtekooien werden wel uit de stad verbannen met of zonder muzikale begeleiding, zelfs wanneer zij stelselmatig terugkeerden. De zwaarste straf die zij opliepen was het verlies van hun haartooi. Bordelen werden wel gesloten maar werden na enkele tijd voor het wellustig publiek opnieuw geopend.

Deze opvallende toegeefelijkheid is te verklaren door het feit dat het bestaan van bordelen in een garnizoen- en havenstad, zoals hoger reeds vermeld, als een noodzakelijk kwaad werd beschouwd.

De uitbreiding van de prostitutie moet in verband gebracht worden met het groot aantal vreemdelingen die naar Oostende toestroomden in een periode waarin onder invloed van nieuwe ideeën de zeden heel wat lossier waren geworden. Het traditionele 6e en 9e gebod kwam op zeer losse schroeven te staan. De balliu, diverse schepenen en invloedrijke negocianten waren zeker geen toonbeelden van hoogstaande moraliteit. Algemeen was bekend dat de balliu er een "maîtresse" op nahield en dat sommige schepenen trouwe bezoekers waren van weinig aanbevelenswaardige tavernes waar jonge aanlokkelijke dames hun wulpsse charmes gretig aanvaardden.

In deze omstandigheden is het licht te begrijpen, dat de vroegere "goede zeden" een ferme deuk hadden gekregen.

Bronnen : R.A Brugge, Vrije, 17173 - 17177 en 17155 - 17159.
Not. Oostende, Dépot Van Caillie, 1940 en 1941.
A.R.A. Brussel, Geh. Raad, 283 A en B.

Bijlagen : kaarten van de herbergen 1780-1800 N.W. en Z.O. van de stad.
Niet genummerde = naam van de herberg is ons niet bekend, wel de naam van eigenaar en of uitbater.

* * *

Legende bij Oostendse herbergen 1780-1800 Z.O.

1. De Kroone	12. De Gouden Poorte
2. De Stad Antwerpen	13. Den Koning van Zweden
3. De Fortuyne	14. De Vos
4. De Corvette, Cavette, Ship
Tavern, De Zwaan, Wit Huys	15. De Basseville van Duynkerken,
De Zeemeeuw
5. Het Geel Huys	16. De Geuzen Kerke, De Stad
Rotterdam
6. Brittania, De Verrekijker	17. De Arke van Noë
7. Den Zwartten Leeuw, The Hope	18. Het Casteel van Doveren
8. Het Waterhuys	19. Het Hollands Schippershuis
9. Den Koning van Engeland	20. Den Admiraal van Vlaenderen
10. Schippershuys	21. St. Andries
11. De Wapens van Zweden, De Stad
Londen	22. Het Lammeken

Legende bij Oostendse herbergen 1780-1800 N.W.

1. Oostindievaarder of
O. Indisch Schip	15. Den Trompetter
2. Het Vrye, British Hotel	16. St. Niklaas
3. Den Hert	17. Den Naam Jesus
4. De Drie Matroozen	18. De Hollandsche Flagge
5. Den Koning van Vrankrijk	19. De Roose
6. De Gloeyende Oven	20. St. Sebastiaan
7. De Kleine Papegaai	21. Het Gouden Hoofd
8. St. Joseph	22. De Gouden Appel
9. De Papegaai of de
Groene
Papegaai	23. De Sterre
10. Den Swarten Hond, De Keyser	24. De Drie Sleutels
11. De Dobbelen Arendt	25. De Kamer van Commerce
12. Het Blauw Anker	26. Le Grand Café
13. Den Keyzer, Het Gouden Hoofd	27. De Dry Swaentjes
14. Het Wit Paard	28. De Conciergerie

FRITURE BRUXELLOISE, CHEZ JEAN, RUE LONGUE, 45, OSTENDE

ZELDZAME PRENTKAART
VAN EEN ENKEL BIJ
NAAM UIT OOSTENDE
GEKEND
FOTOGRAFIEATELIER

CARTE POSTALE

M